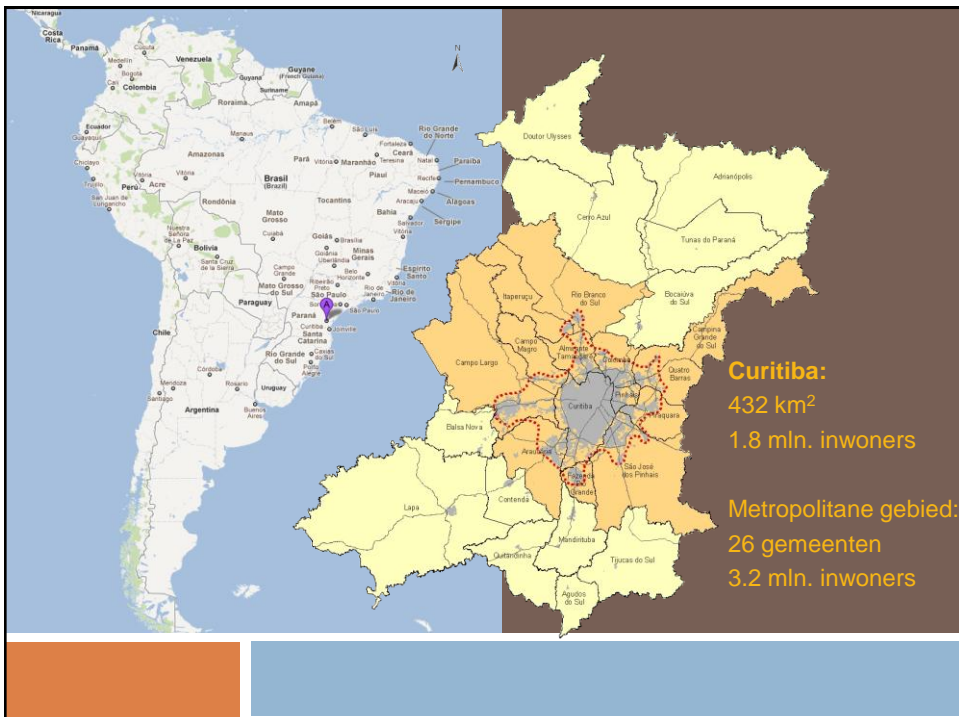
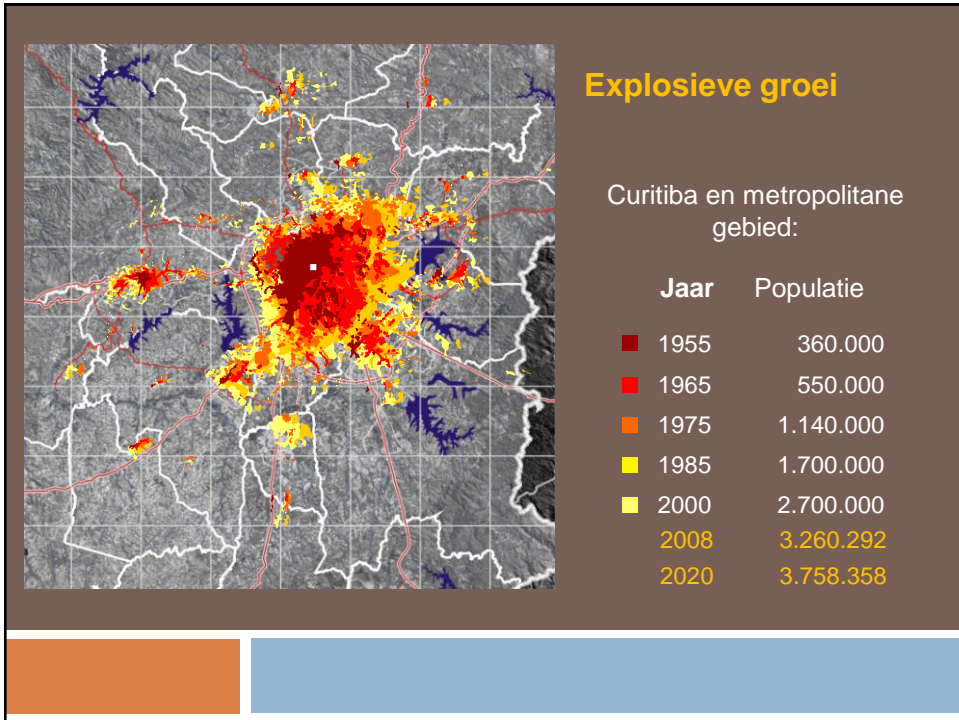

Curitiba, ecologische hoofdstad van Brazilië

Arjan Otten

Visionair: Jamie Lerner

- in 1937 in Curitiba geboren, zoon van Poolse immigranten
- studie architectuur
- mede oprichter (1965) en directeur van IPPUC
- 12 jaar burgemeester van Curitiba (1971-1975, 1979-1984, 1988-1992)

| 1966 Masterplan |

1943 - Agache Plan

Van ongecontroleerde urbanisatie naar radiale ontwikkeling (150.000 inwoners)

1966 – Lerner's Masterplan

Concentratie van radiale ontwikkeling op hoofdassen (500.000 inwoners)

2004 – revisie Masterplan

Extra hoofdas t.b.v. ontwikkeling metropool (1.8 mln. inwoners)

| 1966 Masterplan |

Tot op heden werkt het concept van het Masterplan door in de stadspinning

Concept:

- lineaire ontwikkeling in hoge dichtheden langs hoofdasen
- centrale rol voor OV
- structurerend voor ruimtelijke functies

OV-systeem

Gefaseerde aanleg
 Bereikbaar binnen 500 m
 1 tariefsysteem
 82 km exclusieve OV-routes
 13 gemeenten
 2270 omnibussen
 355 lijnen
 2.380.000 passagiers/dag

1974   1979   1982   1999

Diverse typen omnibussen

Composição da Frota	Tipo de Linha	Capacidade
	Circular Centro	30
	Convencional / Micro Especial	40/70
	Convencional / Troncal	80
	Troncal Articulado	160
	Alimentador / Micro Especial	80/70
	Alimentador Articulado	160
	Interbairros Padron	110
	Interbairros Articulado	160
	Linha Direta	110
	Expresso Biarticulado	270

Interbairros

Alimentador

Convencional

Inter-hospitais

Linha Especial

Circular Centro

OV-terminals

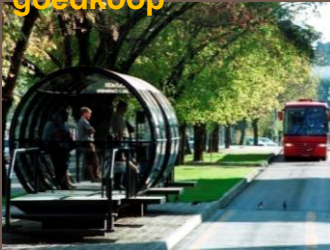
Transportlijnen komen samen bij de terminals

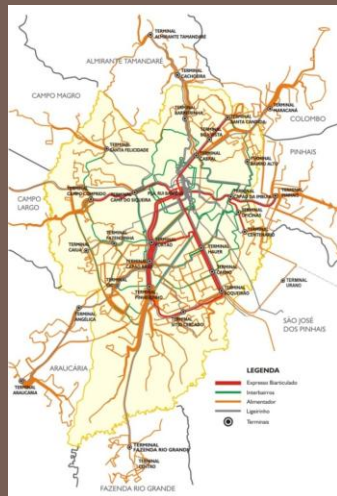
Concentratie van publieke functies bij de hoofdterminals

Snel, efficiënt, hoge frequentie, goedkoop

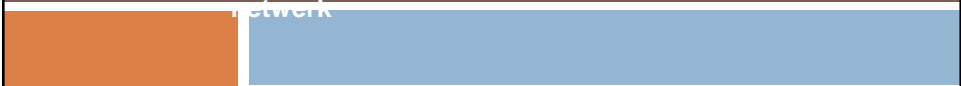

OV en ruimtelijke functies

OV-
netwerk

Ruimtelijke functiekaart

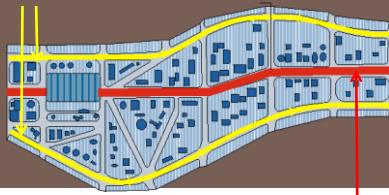

Hoofdas, OV en ruimtelijke ontwikkeling

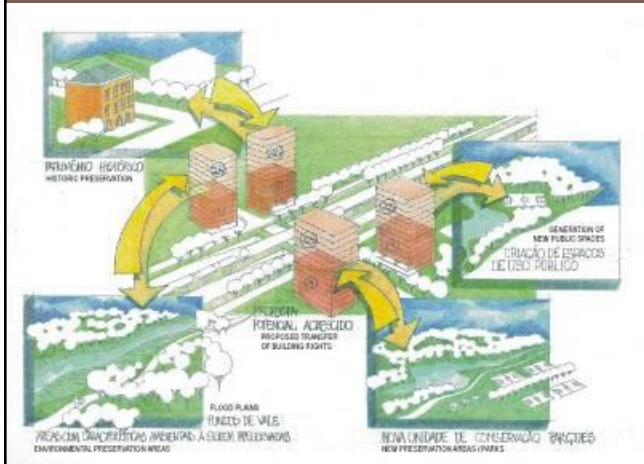
Snelle routes, eenrichtingsverkeer

Exclusieve route voor omnibus

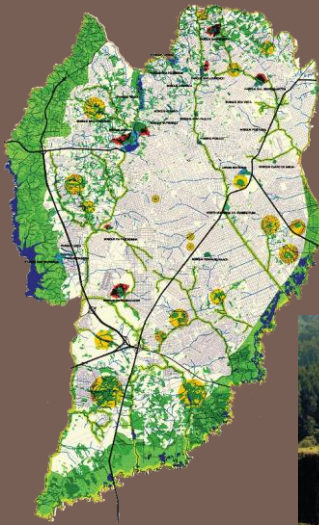
De 3e dimensie als financieringsmechanisme

Als een fonds voor:

- cultuurhistorie/ restauratie
- sociale woningbouw
- recreatie
- parken
- natuur
- waterretentie

Parken en bossen

34 parken en
bosgebieden
51 m² groen/inwoner

Waterretentie

Het oude centrum

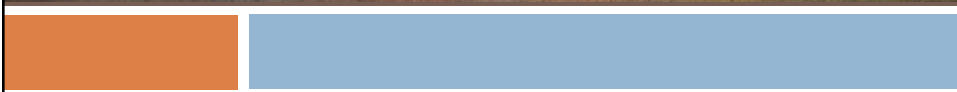
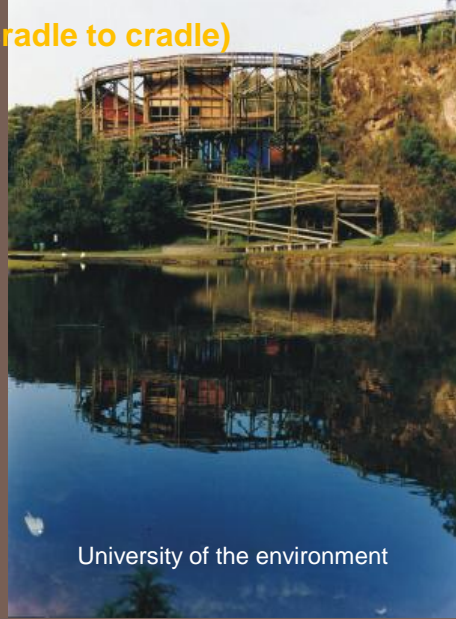
Behoud en
herstel oude
centrum

1e autovrije
binnenstad in
Brazilië

Recycling (waste is no waste, cradle to cradle)

Successen

- recycling van 70% van het afval van de stad
- aandeel OV en fiets in transport: 70%
- afname autoverkeer 30%, terwijl bevolking verdrievoudigde in 20 jaar tijd
- gebruik brandstof is 25% lager t.o.v. gemiddelde in Brazilië
- meer dan 80 steden hebben het voorbeeld gevolgd (Caracas, Seoul, Panama City, San Francisco, Seattle, Portland, Miami and Philadelphia)
- 100x meer groen per hoofd van de bevolking sinds 1970 (van 0.5 m² naar 50 m²/persoon)
- 99% van de inwoners woont graag in Curitiba (vergelijk: 70% van de mensen in Sao Paolo wil graag in Curitiba wonen)
- toename gemiddeld inkomen per persoon van minder dan het Braziliaans gemiddelde in 1970 naar 66% boven dat gemiddelde
- “eco-capital” van de wereld

Lessen voor IJVΔ

- 1 leidend principe
- visionair
- boegbeeld/ambassadeur
- lange adem/vasthouden
- incrementele verandering
- focus op voornaamste transformatiemechanismen
- framing/a narrative
- identity building
- branding
- motor voor ontwikkeling